

סוף הלימודים

שנת הלימודים 1949, היתה שנה שונה לגמרי מקודמותיה. למעשה, היתה זו השנה בה גוועה קריירת ההנדסה לטובת מסלול מקצועי חדש: החקלאות.

בקיץ, באמצע שנת הלימודים הרביעית שלי, שוב הייתי ב"חוות השמש" באינהיבה (בפעם השלישית), אבל עכשיו כבר לא קראנו לאירוע "מושבה" אלא בשם חדש, הנושא את הצליל הקסום של המאבק: "מחנה". פה התאספו קבוצות חניכים ממספר מדינות בברזיל, לראשונה עם מצע רעיוני מגובש ותכניות פעולה מוגדרות. באותה תקופה יצאה הקבוצה הראשונה ל"הכשרה", דבר אשר הפך את "דרור" לתנועה מגשימה.

המחנה מילא אותי אידיאולוגית ורגשית, וחודש לאחריו, בעקבות סמינר רעיוני נוסף, החליטה קבוצה של חברים, ואני בתוכם, לזנוח את הלימודים לטובת הפעילות התנועתית. זה לא היה צעד פשוט, כמובן. אני כבר הייתי די קרוב לתואר הנכסף, עם הכבוד והביטחון הכלכלי שהוא נושא. וכמובן פירוש ההחלטה הזאת היתה קריאת תיגר על הציפיות של המשפחה ממני, והתייצבות לעימות חזיתי עם אָחי הגדולים. אבל האמת היא שלא היו לי ספקות. ידעתי שמה שמענין אותי זה רק התנועה. כל השאר נראה לי שולי, טפל. כמעט בכל ערב הגעתי לבניין התנועה (אותו כינינו "הסניף", וכך הוא מכונה עד היום בברזיל). לעיתים גם העברתי שם את כל היום. בחודשים האלה הבניין תסס, והיה מלא מדריכים וחניכים. היה זה

תור הזהב של תנועות הנוער הציוניות בברזיל ובעולם כולו.

כצפוי, התחילו בבית בעיות קשות. הורי והאחים ראו שאני מזלזל בלימודים וגילו בחרדה שאני אדיש לציונים ולקבלת התואר. בהדרגה הם התחילו לעכל שהדיבורים שלי על עלייה, קיבוץ וחלוציות הם לא רק משובת נעורים חולפת, אלא משהו עמוק ורציני, אותו אני מתכוון להגשים. הם התחילו להפעיל עלי לחצים כבדים ש"אפסיק עם השטויות", ואסיים את הלימודים כמו שצריך. להפצרות הללו הצטרפו גם חברים מהשכונה, מהאוני-ברסיטה ואפילו חברים מהתנועה. כולם ניסו להסביר לי שזאת הרפתקה, שלמענה אני מקריב עתיד יציב וקריירה מבטיחה (שהם, כידוע, חלומה של האמא היהודיה, ולכן חלומם של כל היהודים...). לא התכוונתי לגשת לבחינות אמצע השנה, אבל נכנעתי ל"מכבש הלחצים" וניגשתי אליהן מבלי שאהיה מוכן. התוצאות היו בהתאם, ולראשונה בחיי קיבלתי ציונים לא טובים. שנים רבות אחרי כן אני מגיע למצב דומה, כשאני מנסה לתמרן בין הקריירה לצרכי הכלל. את לימודי התואר השני בכלכלה אעשה תוך כדי עבודה כגזבר הקיבוץ, ושוב איאלץ "להסתפק" בציונים נמוכים. אלא שבפעם הזאת זה יקרה מתוך בחירה מפוקחת, ולא כתוצאה מלחצים.

אבל נחזור אל המבחנים הלא מוצלחים בלימודי הנדסה. היתה זו הפעם הראשונה שנזקקתי לגשת ל"מועד ב". חשבתי לוותר, אבל אז אמא התערבה.

בתבונתה, היא הבינה שאת הנכבת הזאת אי אפשר לעצור. לכן היא ביקשה שאסיים את הלימודים ובתמורה הבטיחה שתתמוך ברצון שלי לעלות לישראל. רצונה של אמא היה חשוב לי מאוד, וגם ידעתי שבעזרתה אוכל

לעשות את מה שאני רוצה בלי להגיע ל"פיצוץ" בלתי ניתן לאיחוי עם המשפחה. החלטתי להענות לבקשתה, וחזרתי ללימודים, הפעם במרץ האופייני לי. ניגשתי ל"מועד ב'" ועברתי את המבחנים בהצלחה. עד סוף השנה למדתי כמו "ילד טוב" ועמדתי בכל המבחנים בלי בעיות מיוחדות.

מטבע הדברים, החיים בשנה הזאת היו עמוסים וקשים. בנוסף ללימודים האינטנסיביים והפעילות המקיפה בתנועה, הייתי צריך להתפרנס למחייתי, ואת זאת עשיתי בתור מורה לאופטיקה וחשמל במכונה של ה"פולי-טכניקה". חוץ מזה היתה לי האהבה החדשה, שמילאה אותי במשך כל היום ואותה רציתי להעמיק ולטפח.

לאחר ה"פעולה" בתנועה, בשעת ערב מאוחרת, הייתי נוסע לביתה של סוניה בפינירוס המרוחקת (שני אוטובוסים מהבית שלנו בבום-רטירו). בלילה הייתי יוצא מביתה כדי להספיק לאוטובוס האחרון (ממש כמו בשיר הברזילאי המפורסם "Nao posso ficar", המספר איך האהוב צריך להיפרד מאהובתו בכדי לתפוס את הרכבת של השעה אחת עשרה). היו פעמים שהחמצתי את האוטובוס האחרון, ונאלצתי ללכת באמצע הלילה מספר קילומטרים עד תחנת ה"חשמלית" הקרובה ביותר! אבל זה כמובן לא הרתיע אותי. את המרחק הזה עברתי במהירות ובקלילות, נדחף על ידי המנוע החזק בעולם: האהבה...

עם כל הפעילות הזאת, לא נטשתי "אהבה" אחרת, שהחלה שנים קודם לכן: השחמט. האהבה למשחק המלכים העמיקה והלכה. שיחקתי בכל הזדמנות, קראתי ספרים ואף השתתפתי בתחרויות. בעתיד, האהבה לשחמט תהפוך לחלק משמעותי בחיי, לכרטיס הביקור שלי, ויש

האומרים אפילו לאובססיה. רק דבר אחד יצליח לכרסם בה ולגרום לה להחלש בהדרגה: האהבה הגדולה לברידיג'...
בשנה הבאה, 1950, הכל היה הרבה יותר קל. היתה זו שנת הלימודים האחרונה ב"פוליטכניקה", והצלחתי לעבור את הממוצע הדרוש בכל המקצועות (14 מבחנים!) ובכך לקבל פטור מהבחינה הסופית.

בתחילת השנה, עלה ארצה הגרעין הראשון של התנועה מברזיל. מסיבת הפרידה היתה מרגשת מאוד. היו שם נציגים מכל יהדות סאן פאולו וגם ממדינות אחרות בברזיל. כמה קינאנו בחברינו שיצאו לישראל! הם יעברו "הכשרה" בקיבוץ הידוע, פְּנֶרֶת, ויגיעו אל היעד ההתיישבותי של תנועת "דרור" מאמריקה הלטינית: קיבוץ מפלסים!

מיד לאחר המסיבה התארגן הגרעין השלישי (השני כבר היה בהכשרה), שסוניה ואני היינו חלק ממנו. הגרעין גדל במהירות, והגיע ל-71 אנשים! (אני חושב שכיום הגרעינים לא מגיעים אפילו לעשרה חברים).

ביום 16/09/50 סוניה ואני התארשנו בטקס יפה, כמקובל בברזיל, והתחלנו להתכונן לחיינו במחנה ההכנה לעלייה, שפונה "ההכשרה".

בדצמבר, סיימתי את הלימודים, ולמרות כל המכשולים קיבלתי את התואר הנכסף: מהנדס אזרחי. מובן שכל בני המשפחה היו גאים בי, ובמיוחד אמא, שבשבילה העיד הדבר על החשיבות שהענקתי לקשר עם המשפחה.

בטקס הסיום, הגורל שוב קרץ אלי. זוכרים את אותו פקיד במשרד הפנים, שהעניק לי את השם עשרים וארבע שנים קודם לכן? בגללו נוצרה סיטואציה יוצאת דופן, שמגלמת בתוכה את הדואליות של החיים שלי כברזילאי וכציוני. בהזמנה לטקס פורסמו שמות כל הבוגרים.

בתחילת הרשימה הופיעו בוגרי המגמה "מהנדס אזרחי", לפי סדר ה-ABC. ומי מופיע בראש? אמריקו פלוט. ולפי המקובל, מי שבראש הרשימה הוא זה שמשביע את כל חבריו!

תארו לעצמכם: ביום 23/12/50, שעה עשר בערב, כ-4,000 איש ממלאים עד אפס מקום את התיאטרון המוניציפאלי של סאן פאולו. בין הנוכחים נמצאים אח"מים כמו מושל מדינת סאן פאולו, ראש העיר, עשרות חברי הפרלמנט המקומי וכן עשרות חברי תנועה אוהדים. ואני, יהודי ציוני, שעומד לעזוב את המקצוע ואת ברזיל, עולה על הבמה עם מיקרופון ביד, ומשביע את 117 בוגרי פוליטכניקה לשמור אמונים למקצוע ולברזיל! ניסיתי, אמנם, להתחמק מהמשימה, אבל כשראיתי שזה מעורר שאלות נוקבות, החלטתי שיותר פשוט לבצע אותה...

מה עושה מהנדס צעיר, שזה עתה סיים את לימודיו, אבל דבק בכל ליבו בתורות הסוציאליסטיות-מרקסיסטיות? בטח לא ניחשתם: הולך לקורס בנאים! למה? כדי לרכוש מקצוע פרולטרי לעבודה ב"הכשרה" ובארץ. הלכתי לקורס עם שני חברים מהתנועה. היינו הולכים לבית הספר המקצועי "סיני" פעמיים בשבוע בערב, במשך מספר חודשים. כמו בכל בית ספר ערב בברזיל, סיימנו את הקורס בלי לדעת כמעט שום דבר. חברים אחרים מהתנועה הלכו ל"מקצועות פרולטרים" אחרים (נגרות, חרטות) אבל אני לא חושב שמישהו מהם עבד אי פעם במקצוע הזה...